

Életrajzi méltatás

Dr. Gyenes György Budapesten született 1925-ben. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, itt avatták orvosdoktorrá 1950. szeptember 8-án. Az egyetem elvégzése után az Állami Eötvös Loránd Rádium és Röntgen Intézetbe került, majd 1953-tól az Intézet jogutódjában, az Országos Onkológiai Intézetben dolgozott megszakítás nélkül 42 évig, 1992-es nyugdíjazásáig.

Munkahelye végig az Intézet Sugárterápiás osztálya volt, ennek bázisán hozta létre az Orvostovábbképző Intézet (később Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem) Sugárterápiás Tanszékét. 1953-ban a „Sugaras eljárások”, 1959-ben az „Onkoradiológia”, 1969-ben a „Klinikai Onkológia” szakorvosa lett. Az orvostudományok kandidátusa minősítést 1968-ban, az orvostudomány doktora minősítést 1987-ben nyerte el.

1977-1992 között az Országos Onkológiai Intézet Klinikai Intézete igazgatója, majd az Intézet általános főigazgató-helyettese volt. Az Intézet Sugárterápiás osztályának vezetését 1980. január 1-jén vette át, a nyugalomba vonuló Rodé Iván professzortól.

1973-ban az Orvostovábbképző Intézet c. egyetemi docensévé, 1980. július 1-jétől egyetemi tanárává, 1984. július 1-jétől a Sugárterápiás Tanszék tanszékvezető egyetemi tanárává nevezték ki.

1977-ben „Kiváló orvos” kitüntetést, 1990-ben „Akadémiai Díjat” kapott. Az Akadémia indoklása már közelebb visz bennünket Gyenes professzor tudományos és szakmai munkásságának megismeréséhez: „A malignus daganatok sugárkezelésének számítógépes tervezésében és alkalmazásában elért eredményeiért”.

Az 1984-ben elnyert tanszékvezetői kinevezés egyben a magyar radiológia, azon belül a sugárterápia fontos átlomása volt. A Sugárterápiás Tanszék megalapítása, a rövid életű Onkoradiológiai Tanszék megszüntetése után, a sugárterápia első egyetemi szintű elismerése volt, és a sugárterápiás szakvizsgával együtt a sugárterápiát a magyar orvostudomány önálló disciplinájaként ismerte el.

Országos intézeti vezetőként és tanszékvezetőként Gyenes professzor szélesebb kompetenciával láthatott hozzá elképzelései megvalósításához. A magyar sugárterápia kétségbeejtően rossz technikai felszereltsége sürgős beavatkozást tett szükségessé. Így elsősorban az ultrafeszültségű besugárzó készülékek terén kellett lépni. Ennek eredményeként már 1 évvel később, 1985-ben munkába állott az ország első, orvosi célokra használt lineáris gyorsítója, melyet a nagyobb teljesítőképességű Mevatron követett, kiegészítve a besugárzástervezést segítő Mevaplan-nal és a besugárzások pontosságát biztosító Simulatorral. A lineáris gyorsítók birtokában munkatársaival kidolgozta a teljes bőrfelszín-elektronbesugárzás, a csontvelő-átültetés előtti egésztest-besugárzás, a sztereotaktikus agyi besugárzás technikai, fizikai, dozimetriai és klinikai vonatkozásait. Elsőként végezte Magyarországon az ultrafrakcionálás különböző formáit, valamint kidolgozta az emlőmegtartó műtétek utáni sugárkezelés dozimetriáját és besugárzástervezését. Az utolsó két évtized munkásságának középpontjában a besugárzástervezés állott. Csupán ebben a témakörben a Tanszék munkatársaival több mint 90 dolgozat jelent meg.

Gyenes professzor tagja a Magyar Tudományos Akadémia Radiológiai és Onkológiai szakbizottságának, a Magyar Radiológus Társaság vezetőségének és a Magyar Radiológia című szaklap szerkesztőségének. Tiszteleti tagja a Magyar Sugárterápiás Társaságnak, az Österreichische Gesellschaft für Radio-Onkologie és a német Gesellschaft für Krebsforschung und Krebsbekämpfungnak. A Magyar Onkológusok Társaságának főtítkára volt 1970-1979 között, a Magyar Onkológia című szaklap főszerkesztője 1970-1985 között. A főtítkárságtól való megválásakor kapta a Krompecher Ödön emlékérmét.

1970-1975 között tagja volt az EACR (European Association for Cancer Research) vezetőségének, 1986-ban alelnöke volt az Union International Contre le Cancer (UICC) Budapesten rendezett XIV. Nemzetközi Kongresszusának. A Tudományos Minősítő Bizottság (TMB) I. sz. Klinikai Szakbizottságának tagja volt 1982-1992 között.

Munkásságáról számos hazai és külföldi kongresszuson számolt be (Bécs, Párizs, Hamburg, Berlin, Dublin, Drezda, Erfurt, Lipcse, Graz, Salzburg, Varsó, Moszkva, Chicago, Seattle).

Gyenes professzor 10 könyvfejezetet írt, 1986-ban jelent meg Németh György professzorral írott „Sugárterápia” című könyve. Magyar, angol és német nyelven írott közleményeinek száma 210. Tanítványai közül Varjas Géza a fizikai tudomány kandidátusa, Fodor János és Horváth Ákos az orvostudomány kandidátusa tudományos fokozatot szerezte meg. Horváth Ákos a Debreceni Orvostudományi Egyetem Sugárterápia tanszékének tanszékvezetője lett. Kontra Gábor és Major Tibor egyetemi doktori címet szerzett.

A Magyar Radiológusok Társasága 1996-ban Ratkóczy Nándor, 1999-ben Kisfaludy Pál emlékéremmel, a Dr. Erdélyi Mihály Emlékérem Alapítvány Kuratóriuma 1998-ban Dr. Erdélyi Mihály emlékéremmel tüntette ki. 2001 novemberében a Semmelweis Egyetem 50 éves orvosi működése elismeréseként „Aranydiplomát” adományozott részére. A Magyar Onkológusok Társasága 2002-ben a Társaság örökös tiszteleti tagjává választotta.

Foglalkozott és most is tevékenykedik az orvostörténelem és sugárterápia vonatkozásaival. Ennek értelmében részletes kutatásokat végzett Babits Mihály és Kosztolányi Dezső daganatos betegségeinek sugárkezelésére vonatkozóan Budapesten és Stockholmban. Eredményeit egy tavaly megjelent könyvben és a 2004. évi Magyar Tudományban ismertette.

Nehéz lenne méltatását főhajtás nélkül befejezni. Olyan nagy ívű pályának lehettünk tanúi, amely a nagyszámú lexikális adat mellett azt is bizonyítja, hogy Gyenes professzor úr sokoldalú, mélyérzésű, elhivatott orvos, aki – olykor nehézségek mellett is – igazi barátja a betegeknek.

Ugyanakkor azt is hangsúlyozni kell, hogy – mint barátai – sokat tanulhatunk nem csak szaktudásából, hanem széleskörű műveltségéből, derűs bölcsességéből és józan ítélőképességéből. A mai világban erre mindnyájunknak szüksége van.

Isten éltesse, Gyurka! Maradj sokáig közöttünk!

Dr. Eckhardt Sándor